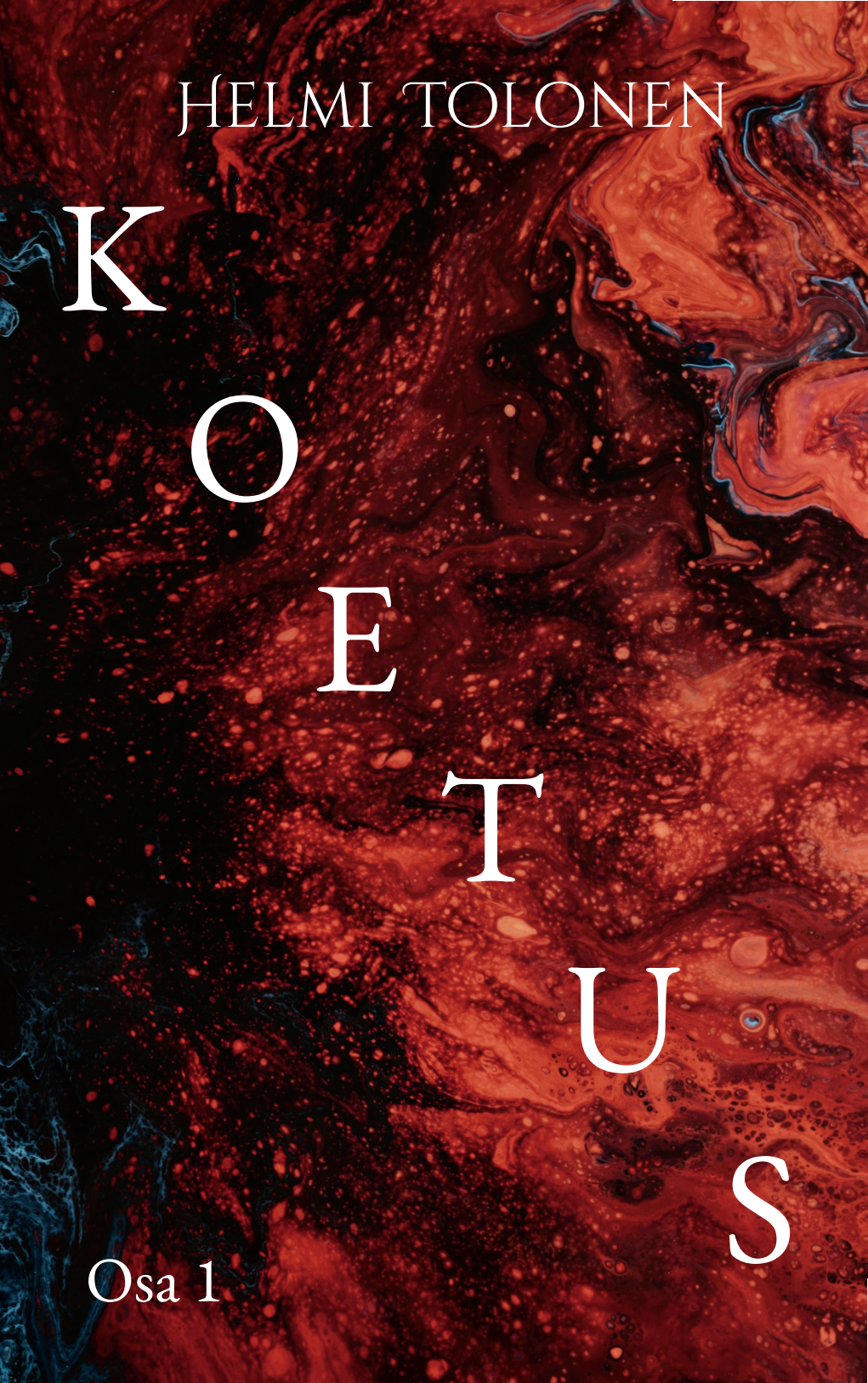

HELMI TOLONEN

K

O

E

T

U

S

Osa 1

Helmi Tolonen

KOETUS

Osa 1

© 2022 Helmi Tolonen

Kannen kuva: Paweł Czerwiński

Sisuksen taitto: Helmi Tolonen

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-80-6830-3

Heille,
jotka kavahtavat kohtaloon tyytymistä
ja
joita muutos sykähdyttää.

LUKU 1

Katson taivaalle ja kuvittelen, että olen muurien ulkopuolella. Aina alkuun ajatus siitä tuntuu jännittävältä, ja hieman kielletyltä. Sellaiset ajatusleikit eivät sovi kunnolliselle Newlandin kansalaiselle, vaikka kukaan ei saisi tietää.

Pian kuvittelemisen alkaa kuitenkin tuntua liian todelliselta. Käy samalla tavalla, niin kuin joka kerta: haluan pikaisesti muistuttaa itseäni siitä, että olen vielä turvassa.

Lasken siis katseeni lenkipolulle ja jatkan juoksemista. Suojaisessa metsässä lenkkeillessäni mieleni rentoutuu ja silloin pystyn ajattelemaan niinkin optimistisesti, että minun täytyy vain selvittää koettelemuksistani – mitä kaikkea ne sitten tulevatkaan pitämään sisällään. Tiedän silti, ettei se ole niin yksinkertaista. Kaupunkiamme ympäröi korkea muuri, joka erottaa meidät ulkomaailman kauhuista, ja minä joudun ylihuomenna sen toiselle puolelle.

Minulla on ollut aikaa totutella ajatukseen koko elämäni, mutta se ei tee asian hyväksymisestä yhtään helpompaa. Esivanhempani olivat kahdeksantoistavuotiaina olleet varhaisaikuisuutensa kynnyksellä, jonka vuoksi heitä oli juhlistu. Siihen

aikaan kaikkia kahdeksantoistavuotiaita oli tapana juhlia, olivat-han he isojen valintojen äärellä opiskeluiden ja elämänsuunnan kannalta. Voisi siis oikeastaan sanoa, että yksi asia on pysynyt ennallaan: elämänsuunnan ratkaisuus kyseisessä iässä. Silloin se tosin ei ollut ehkä niin lukkoon lyötävää, toisin kuin nyt. Minun on vaikeaa kuvitella, että tuohon ikään liittyisi nykyisin mitään juhlintaa. Kakkuja, lahjoja tai onnitteluita. Minun ikäni on kääntynyt tänä kesänä tuoksi maagiseksi luvuksi, ja on tullut minun vuoroni tähän yhteiskuntaan syntyneenä toivoa parasta ja ennen kaikkea, pelätä pahinta.

Saavun syrjäiselle joenrannalle, joka sattuu sijaitsemaan lenkipolun varrella. Polvistun maahan ja katson itseäni kuvajaisesta, joka heijastuu joen vedenpinnasta. Minulla on tummanruskeat hiukset, ainakin pääosin. Ohimoni kohdalla on pigmenttihäiriö, jonka vuoksi hiukseni ovat sen kohdalta puhtaan valkoiset. Olen kietonut hiukseni korkealle poninhännälle ja näyttää siltä, kuin pääni viertä pitkin kulkisi valkoinen raita. Silmäni ovat mantelinmuotoiset ja vihreät, mutta kylmät. Paitsi hymyillessäni, jos äitini sanoihin on luottamista. Hän kuvailee minua silloin aurin-gonpaisteeksi. Kunpa vain tuntisin itseni sellaiseksi.

Niin kauan kuin muistan, olen tuntenut itseni pelokkaaksi ja jännittyneeksi. Jos olotilaani pitäisi verrata johonkin sääilmiöön, olisin varmaan jonkinlainen painostava ilma, joka merkitsisi tyyntä ennen myrskyä.

Muotoilen käteni kupiksi ja kauhaisen vettä. Kastelen sillä kasvoni ja huokaisen. Minulla on hirvittävän kuuma ja hiestä ihooni liimaantunut paita kutittaa ja kirvelee.

“Siri. Luulin, että olet keräämässä voimia.”

Hätkähdän kuullessani tutun äänen. Kurkistan olkani yli ja näen Arieksen. Aries on... no, tuttu. Viime kesänä iskimme

silmämme toisiimme ja olisimme halunneet tapailla toisiamme. Kävimme yhdessä jopa treffeillä. Tasan yksillä, ennen kuin jäimme kiinni yhdessä vietetystä ajasta ja virkavalta kirjaimellisesti hakkasi meidät toisistamme irti.

Olimme alkuhuumassa ja kielletty rakkaus poltteli. Yli kaksi toistavuotiaiden tyttöjen ja poikien ei ole luvallista viettää aikaa yhdessä. Sillä tavoin yhteiskunta pyrkii minimoimaan kiinnostuksen synnyn, parisuhteen muodostuksen, seksielämän ja mikä tärkeintä – estämään raskaaksi tulon, sillä ehkäisyvälineisiin ei luoteta. Kukaan, joka ei ole selvinnyt Koetuksesta, ei saa hankkiutua raskaaksi. Vain Koetuksesta selvinnyt on yhteiskuntakelpoinen ja luvallinen lisääntymään.

“Ei ole aikaa kerätä voimia”, sanon ja ravistelen pisarat käsis-täni. Nousen ylös ja aion ohittaa hänet pää painuksissa. Aries ottaa kiinni käsivarrestani ja pyöryttää minut kasvotusten eteensä.

“Voimme puhua, ei kukaan näe meitä täällä”, hän sanoo ja päästää irti, kun ilmeeni pehmenee.

“Sanoit noin viimeksikin”, sanon ja kuulen hänen hymähtävän.

Hänen punaiset hiuksensa ovat kasvaneet mallista ja hipovat hänen silmäripsiään. Viime näkemästä on aikaa. Olemme olleet kaksin viimeksi noin vuosi sitten. Silloin, kun meidät erotettiin väkivalloin toisistamme.

En voi vieläkään uskoa, että olin ollut valmis uhraamaan kaiken jonkin ensi-ihastumisen tähden. Nyt se tuntuu niin tyhmältä ja merkityksettömältä koko asia – rakastuminen ja sen sellainen. Minun olisi pitänyt olla silloin valmistautumassa Koetukseen, niin kuin tänään. Se on ainut asia, jonka pitäisi olla nuoren ihmisen elämässä merkityksellistä. Koetus määrittää sen, saammeko elää osana turvallista yhteiskuntaa. Ilman pelkoa muuntuneesta

raivotaudista tai ihmissyöjien armoille joutumisesta. Ilman huolta ravinnon, terveydenhuollon, koulutuksen ja kaiken muun mahdollisen puutteesta.

“Oliko niiden noin helppo saada sinut pelkäämään?” Aries kysyy halveksien. Se riipaisee sydäntäni.

“Älä väitä, että se oli helppoa. Minä tulin vain järkiini. Se mitä meidän välillämme on... oli. Se ei ollut oikein. Meillä ei ollut vielä lupaa olla yhdessä. Ihastuminen teki meidät sokeiksi ja sai meidät rikkomaan tärkeää sääntöä -”

“Älä jaksauhaa”, Aries sanoo matalalla äänellä ja kohotan tyrmistyneenä kasvoni nähdäkseni hänen ilmeensä. “Olisi pitänyt jo silloin arvata, millainen lammaks olet”, hän tokaisee ja kääntyy kannoillaan lähtien marssimaan syvemmälle metsään.

“Lammaks?!” huudahdan ja ryntään hänen peräänsä. “Minä se tässä olen ollut järkevä! Minä sentään olen sopeutuvainen. Tiedän, että ainut keino saavuttaa hyvä elämä on mahtua yhteiskunnan muottiin. Se ei olisi hankalaa sinullekaan, jos et olisi tuollainen jääkäri.”

“Jääkäri?!” nyt sihahtaa vuorostaan Aries. Hän pysähtyy ja katsoo minua ruskeilla nappisilmillään. Hänen kulmansa ovat rypyssä ja hän lausuu sanan jännittyneiltä kasvoiltaan hampaidensa välistä. Silti hänen silmänsä pysyvät lämpiminä. Hän ei osaa näyttää vihaselta, vaikka haluaisi. “Minä aion selvittää Koetuksesta, jotta päästessäni osaksi yhteiskuntaa voin vaikuttaa asioihin sisältä päin. Se on ainut asia, jonka vuoksi en ole itse kävellyt Portista ulos”, hän sanoo.

Hän ei voi tarkoittaa sanomaansa. Kukaan ei valitsisi muurien ulkopuolista elämää nykyisemme sijaan. Lintuparvi pyrkii lentoon viereisestä puusta. Raakunnan ja siipien läiskeen yli on turha yrittää huutaa. Odotan, että ne ovat kadonneet jäljettömiin.

“Sinä hyppäsit asioiden edelle. Halusit alkaa tapailemaan ja seurustelemaan, ennen kuin selviämismme Koetuksesta olisi edes varmaa. Tapailulla vaaransit mahdollisuutemme siihen kokonaan. Tiedät hyvin, että sääntöjä rikkomalla voi joutua muurin toiselle puolelle lopullisesti”, sanon.

Ariksen auringossa palaneiden kasvojen puna syvenee.

“Minä en ollut hyppäämässä asioiden edelle yksin. Sinä olit yhtä lailla mukana siinä”, hän sanoo ja astuu lähemmäs.

Meidän välissämme on vain pieni rako. Niin pieni, että voimme tehdä sen, mitä emme ehtineet tehdä viime kesänä. Sen asian, joka sinetöisi meidän päätymisemme putkaan. Katson hänen huuliaan ja henkeni salpautuu.

“Sinä vastasit ‘kyllä’, kun halusin nähdä sinut piilossa muiden silmiltä”, hän muistuttaa.

Nyt me olemme poissa muiden silmistä, ajattelen. Ja jokainen yhdessä viettämämme sekunti on riski. En tiedä kuinka monta mahdollisuutta Newland vielä antaa, jos jäämme kiinni. Siirrän katseeni takaisin hänen silmiinsä.

“Anteeksi, olisi pitänyt olla silloin fiksumpi”, sanon ja kadun heti sanojani. Minun tekisi mieli hakata päätäni takanani olevaan puuhun. Aries nielaisee, mutta pitää yllä saman viileän ilmeensä.

“Selvä. Hyvä, kun valotit vähän. Luulin melkein kokonaisen vuoden, että halusit olla kanssani yhtä paljon, kuin minä sinun”, hän sanoo ja tällä kertaa en juokse häntä kiinni, kun hän katoaa puiden lomaan.

Äskeisen keskustelumme perusteella voi olla vaikea uskoa, että välillämme on ollut koskaan mitään romanttista. Koetukseen liittyvät jännitteet ovat selvästi tehneet tehtävänsä. Ne uskottelevat meille, ettei välisestämme yhteydestä olisi koskaan voinut tulla

mitään. Vaikka olen kuuliainen yhteiskunnalle, haluan silti uskoa toisin. Ainakin toisinaan.

Ehkä jos tai kun olemme selvinneet Koetuksesta, me voisimme antaa toisillemme uuden mahdollisuuden.

LUKU 2

“Kukaan ei ole yhteiskunnan arvoinen, ennen kuin on”, kuuluu yhteiskuntamme motto.

Kun ihminen on täyttänyt kahdeksantoista ja joutuu Koetukseen, hänen arvonsa määritellään sen perusteella, miten hän selviytyy Koetuksesta – jos siis ylipäänsä selviytyy. Siihen saakka olemme yhteiskunnan pohjasakkaa. Teemme palkatta raskasta työtä opiskeluiden ohella (koska pitäähän sitä olla jotain peruspohjaa siltä varalta, että selviäisimme) ja meitä koskee hillitön määrä sääntöjä. Aatteen mukaan emme ole minkään arvoisia, sillä emme ole todistaneet arvoamme vielä. Jopa joidenkin lasten vanhemmat ovat sitä mieltä, etteivät aio kohdella lapsiaan rakastavasti ja kannustavasti, ennen kuin he ovat todistaneet ansainneensa paikkansa keskuudessamme.

Minulla on käynyt tuuri. Minun vanhempani ovat hurjan rakastavia, vaikka yrittävät parhaansa sopeutua yhteiskunnan asettamaan muottiin. He odottavat Koetustani niin kauhusta kankeina, että saavat hädin tuskin nukutuksi öisin. Heillä ei olisi enää lasta, jos minä kuolisin yrittäessäni pitää paikkani yhteiskunnassamme.

Yhteiskunnassamme pariskunnilla on luvallista tehdä vain yksi lapsi, jottei muureilla rajattu kaupunkimme täyttyisi liian nopeasti ihmisistä. Rakentajat eivät ehdi laajentamaan kaupunkiamme niin kovaan tahtiin. Tai ainakaan niin kovaan tahtiin, kuin ihmiset olisivat halukkaita lisääntymään.

Äiti on kertonut minulle, että aikoinaan kaupunkimme Newlandin paikalla sijaitsi Maryland nimisen osavaltion kaupunki Baltimore. Raivotaudin leviäminen tapahtui useita satoja vuosia sitten niin nopeasti, että näillä näkymin Baltimore on ollut ainoa säästynyt kaupunki. Koko muu maailma kuhisee raivotautisia ja ravinnon puutteesta ihmissyöntiin ajautunutta väkeä. Ulkomaa-ilmalla on täynnä köyhää ja epävakaata aluetta, jota ilmastonmuutos on ruoskinut ja luonnonmullistukset muovannut. Pääsen näkemään sen kaiken omin silmin ylihuomenna.

Koetus on nimitys matkalle, joka nuoren pitää suorittaa takaisin yhteiskuntaan. Saamme ensiksi yksilöllisesti ja tarkoin varustellut rinkat, joiden on arvioitu kestävän noin viikon. Sitten meidät lennätetään lentokoneella sattumanvaraisesti minne tahansa Pohjois-Amerikassa, jossa meidät pudotellaan laskuvarjojen avustuksella maahan. Siitä eteenpäin meidän on selviydyttävä itse.

Rinkat ovat sen verran raskaita, että meidän tulee heittää ne edeltä ennen lentokoneesta hyppäämistä. Niissä on omat laskuvarjonsa, jotka pehmentävät niiden osumista maahan.

Matka tulee suorittaa kolmessa kuukaudessa, ennen kuin meidät pyyhitään yhteiskunnan kirjoilta. Se on raakaa peliä. Minun isäni tiputettiin San Franciscoon ja hän koki paljon vastoin käymisiä matkansa varrella. Hänet muun muassa ryöstettiin monta kertaa, hän sairasteli usein ja meinasi jopa saada raivotautiselta pureman, mutta ehti kuin ehtikin yhteiskunnan portille

tasaa tuntia ennen, kuin aika olisi mennyt umpeen. Äidillä taas kävi tuuri. Hänet tiputettiin Columbukseen ja häneltä kesti vain joitain viikkoja matkata takaisin ilman ihmeempiä vastoinkäymisiä. Toivon, että onni suosii minuakin.

Newlandissa jokaiselle aikuiselle, eli selvinneelle täysi-ikäiselle järjestetään hänen vahvuuksiaan tukeva työpaikka. Sen järjestämisessä otetaan huomioon määritelmä, joka tarkoittaa asiantuntijoiden tekemää analyysia selvinneen keinoista ja tavoista selvittää Koetuksesta.

Mietin usein, mikä minun työni olisi. Toisaalta mihin ikinä päätyisinkään, tietäisin ainakin varmaksi sen, että minua arvostettaisiin. Kaikkia arvostetaan ja kunnioitetaan, paitsi nuoria. Minusta on uskomatonta kuunnella vanhempieni kertomuksia siitä, kuinka heidän isovanhempansa saivat ennen itse opiskella tiensä valitsemaansa ammattiin minun ikäisenäni. Se on hullu ajatus, mutta myös rakastan sitä. Tuntuu pelottavalta ja samaan aikaan mahtavalta ajatella, että silloin on voinut itse määritellä oman polkunsa.

Newland kuulostaa ahtaalta, vaikealta ja ehkä mahdottomalta-kin paikalta elää. Mutta täällä on turvallista. Jos sovit siihen muottiin mihin sinun on pakko änkeä itsesi – ellet sitten sujahda siihen helposti, niin kuin 30 000 muuta ihmistä täällä – kaikki on osaltasi hyvin.

Muussa tapauksessa saat rukoilla, ettet joudu muurin toiselle puolelle.

LUKU 3

Newlandin muurit muodostavat suuren ympyrän, jonka sisällä on kolme rengasmaista vallia. Sisimmän, jota kutsutaan ensimmäiseksi valliksi, sisältää kaupunkimme keskustan. Siellä asuu myös yhteiskunnan johto ja muut rikkaat pilvenpiirtäjissään.

Toinen valli sisältää pääasiassa ihmisten asutusta ja tavanomaisia vapaa-ajanviettopaikkoja. Kolmas, eli uloin – ja haisevin – valli on alle kahdeksantoistavuotiaiden opiskelu- ja työaluetta, mutta siellä sijaitsee myös maanviljelypalstoja, jätehuollon laitos ja muita tehtaita. Jos siis muuri ikinä pettäisi tai ulkopuoliset pääsisivät yllättäen meidän puolellemme – me nuoret saisimme vartijoiden lisäksi ensimmäisinä tietää.

Palaa juoksulenkiltä läpimärkänä. Olen treenannut kuntoani juoksemalla Leakin Parkissa siitä huolimatta, että se sijaitsee lähellä muuria. Yhteiskunta on kehottanut välttämään turhaa oleskelua muurin lähetyvillä, vaikka niitä vartioidaan vuorokauden ympäri. Ulkomaailman väki, jota Newland nimittää hylkiöiksi, kattaa kaikki raivotautia kantavat, ihmissyöjät ja muut ihmiset. He pyrkivät meidän puolellemme kiipeämällä muureja pitkin

Ilmastonmuutosten ja ydinsotien kurittamassa maailmassa Newland on ainoa säilynyt kaupunki. Kaikki kahdeksantoista vuotta täyttäneet asukkaat lähetetään Koetukseen ulkomaailmaan todistaakseen arvonsa, sekä ansaitakseen oikeuden elää muurein suojatussa kaupungissa. Vain vahvimmat voivat selvitä takaisin ankarasta ympäristöstä, jota asuttavat yhteiskunnan ulkopuolelle jääneet, Newlandin nimittämät "hylkiöt".

Paahdekausi jyllää porottavan kuumana, kun tulee Sirin aika suorittaa oma Koetuksensa. Siri kokee jokaisen ulottuvuuden Newlandin kauhukuvilla maalaamasta ulkomaailmasta, jossa sääntöjä ei tunneta, salaisuudet tulevat ilmi ja todelliset ystävät ja viholliset paljastavat kasvonsa.

Koetus on kaksiosaisen dystopiakirjasarjan ensimmäinen osa.

Tamperelainen Helmi Tolonen (s. 1999) kirjoittaa nuorille aikuisille suunnattua kaunokirjallisuutta. Hän on julkaissut kaksi kirjaa Tukahdutetut-trilogiasta, jonka päätösosa ilmestyy vuonna 2023.

